

følgende Overflødigsgørelse udskydes blot under Opgangen men indtræder under Depressionen og intensiverer den normale Konjunkturarbejdsløshed. Situationen forværres ved, at de kompensatoriske Kræfter i denne Konjunkturfase er særligt svage. Eventuelle Rationaliseringsgevinster vil sandsynligvis blive brugt til Afbetaling af Gæld, saa nogen Kompensation af Arbejdsløsheden kan ikke ventes over Profitternes Investering. — Det er dog næppe rigtigt som L. at give det tekniske Fremskridt Skylden for Arbejdsløshedens Størrelse senere hen i Depressionen; selv om ingen Opfindelser gøres, ingen ny teknisk Viden tages i Brug under Opgangen, vil den lave Rente i Begyndelsen af Opgangen bevirke Antagelse af Metoder, som kun betaler sig, saalænge Renten er lav; dette er en passiv Tilpasning af Tekniken, som vel maa skilles fra egentligt teknisk Fremskridt.

Gunnar Skjerbæk.

Frits Wigforss: MATEMATISK STATISTIK FÖR PEDAGOGER. Svenska Bokförlaget (Norstedt & Söner), Stockholm 1938. 94 S.

Grunden til, at denne lille og ganske elementære Lærebog bærer Titlen: Matematisk Statistik, er den simple, at saadan hedder Faget nu engang paa Svensk, som det gør paa Amerikansk, til Dels ogsaa paa Tysk, medens man i England og i Danmark, til Dels ogsaa i Norge, er noget mere tilbageholdende med at betegne Faget som et matematisk Fag, blot fordi der i det forekommer f. Eks. Kurver som Illustrationsmiddel, eller blot nogle elementære Formler til Beregning af Middeltal og Middelfejl og den Slags vedrørende Frekvensfordelinger, hvis Haandtering i Praksis alene kræver elementære Regningsarter.

Der menes ellers ikke noget som helst afskrækkende eller advarende med denne Terminologi. I nogle indledende, apologiserende Bemærkninger glemmer Forf. den ogsaa med det samme og siger det, som er træffende, at man nu i næsten alle Slags Videnskaber begynder at finde Anvendelse for de statistiske Grundbegreber. At sætte Læseren ind i disse er Bogens Formaal, og dette Formaal opnaas særdeles godt og kan opnaas inden for de i matematisk Henseende ganske elementære Rammer, der er Barne-skolens, hvor man jo forlængst har ophørt med at skelne mellem Regning og Matematik, og navnlig ikke har opfundet en ny Fag-Byrde i Form af »matematisk Regning«.

I Statistiken er der naturligvis »det« med Binomialloven og Eksponentialloven, som unægtelig i ren teknisk Henseende gaar lettere med mere udvidede Forudsætninger; men for Opfattelsen af det for enhver ægte statistisk Betragtning maade karakteristiske, at »tilfældige« og »væsentlige« Omstændigheder opfører sig ganske modsat under de store Tals Paavirkning, er udvidede Forudsætninger af denne Slags ikke afgørende. De paa saadanne funderede »Beviser« er derfor ogsaa i denne lille Bog med Rette henvist til et Tillæg. Men iøvrigt optages største Delen af Bogen af rent praktiske Anvisninger angaaende Iagttagelsesmaterialets Opstilling i Tabeller og den praktiske Gennemførelse af Beregningen af de mest almindeligt anvendte Karakteristiktal. Om egentlige »Beviser« eller Argumentation for Berettigelsen af saadanne Tal kan der derimod vanskeligt blive Tale i en mindre Fremstilling. Det er jo endelig alene Erfaringen og gen-

følgende Overflødigsgørelse udskydes blot under Opgangen men indtræder under Depressionen og intensiverer den normale Konjunkturarbejdsløshed. Situationen forværres ved, at de kompensatoriske Kræfter i denne Konjunkturfase er særligt svage. Eventuelle Rationaliseringsgevinster vil sandsynligvis blive brugt til Afbetaling af Gæld, saa nogen Kompensation af Arbejdsløsheden kan ikke ventes over Profitternes Investering. — Det er dog næppe rigtigt som L. at give det tekniske Fremskridt Skylden for Arbejdsløshedens Størrelse senere hen i Depressionen; selv om ingen Opfindelser gøres, ingen ny teknisk Viden tages i Brug under Opgangen, vil den lave Rente i Begyndelsen af Opgangen bevirke Antagelse af Metoder, som kun betaler sig, saalænge Renten er lav; dette er en passiv Tilpasning af Tekniken, som vel maa skilles fra egentligt teknisk Fremskridt.

Gunnar Skjerbæk.

Frits Wigforss: MATEMATISK STATISTIK FÖR PEDAGOGER. Svenska Bokförlaget (Norstedt & Söner), Stockholm 1938. 94 S.

Grunden til, at denne lille og ganske elementære Lærebog bærer Titlen: Matematisk Statistik, er den simple, at saadan hedder Faget nu engang paa Svensk, som det gør paa Amerikansk, til Dels ogsaa paa Tysk, medens man i England og i Danmark, til Dels ogsaa i Norge, er noget mere tilbageholdende med at betegne Faget som et matematisk Fag, blot fordi der i det forekommer f. Eks. Kurver som Illustrationsmiddel, eller blot nogle elementære Formler til Beregning af Middeltal og Middelfejl og den Slags vedrørende Frekvensfordelinger, hvis Haandtering i Praksis alene kræver elementære Regningsarter.

Der menes ellers ikke noget som helst afskrækkende eller advarende med denne Terminologi. I nogle indledende, apologiserende Bemærkninger glemmer Forf. den ogsaa med det samme og siger det, som er træffende, at man nu i næsten alle Slags Videnskaber begynder at finde Anvendelse for de statistiske Grundbegreber. At sætte Læseren ind i disse er Bogens Formaal, og dette Formaal opnaas særdeles godt og kan opnaas inden for de i matematisk Henseende ganske elementære Rammer, der er Barne-skolens, hvor man jo forlængst har ophørt med at skelne mellem Regning og Matematik, og navnlig ikke har opfundet en ny Fag-Byrde i Form af »matematisk Regning«.

I Statistiken er der naturligvis »det« med Binomialloven og Eksponentialloven, som unægtelig i ren teknisk Henseende gaar lettere med mere udvidede Forudsætninger; men for Opfattelsen af det for enhver ægte statistisk Betragtningssmaaede karakteristiske, at »tilfældige« og »væsentlige« Omstændigheder opfører sig ganske modsat under de store Tals Paavirkning, er udvidede Forudsætninger af denne Slags ikke afgørende. De paa saadanne funderede »Beviser« er derfor ogsaa i denne lille Bog med Rette henvist til et Tillæg. Men iøvrigt optages største Delen af Bogen af rent praktiske Anvisninger angaaende Iagttagelsesmaterialets Opstilling i Tabeller og den praktiske Gennemførelse af Beregningen af de mest almindeligt anvendte Karakteristiktal. Om egentlige »Beviser« eller Argumentation for Berettigelsen af saadanne Tal kan der derimod vanskeligt blive Tale i en mindre Fremstilling. Det er jo endelig alene Erfaringen og gen-

tagen Prøvelse paa faktisk forekommende Opgaver, der kan udsige noget om den Side af Sagen.

Bogen er bestemt for Undervisningen i Folkeskoleseminarierne i Sverige, men er ikke mere præget heraf, end at den kan anbefales enhver Begynder, der ønsker Vejledning ved Indførelsen i de statistiske Grundbegreber. Kun en 4 à 5 Sider er til Slutning anvendt paa speciel »pædagogisk Maalelære«; om det er tilstrækkeligt i den foreliggende Forbindelse, er jeg uden Forudsætninger for at danne mig en Mening om, men en stor Del af den nyere videnskabelig-pædagogiske Litteratur er nærmest utilgængelig for den, som ikke er fortrolig med statistiske Begreber i det mindste i det foreliggende Omfang. Det er blot mærkeligt, at den Anvisning paa videre Studier i Emnet, der slutter Bogen, f. Eks. ikke omfatter Herbert Sorenson's, om ikke særlig gode, saa dog temmelig nye og betydeligt mere omfattende »Statistics for Students of Psychology and Education«, naar Anvisningerne ellers er saa kortfattede. Men enten det er Skolepsykologer eller andre, der vil gøre Brug af den foreliggende Indførelse, kan man stadig opponere mod den Misforstaaelse, det dog maa siges at være, naar der i Almindelighed gives Anvisning paa at beregne Korrelationskoefficienten direkte efter Definitionen, i Stedet for indirekte ved af Korrelations-tabellen at udlede Fordelingsloven for Summen eller Differensen af Kendetegnene og paafølgende Beregning af Middelfejlen i denne Fordelingslov (jfr. nærmere Westergaard og Nybølle § 144); Lærebogsforfattere burde ikke i alle Tilfælde have Assistenten til at gøre Regningerne for sig.

Det er imidlertid ikke et Punkt, der er afgørende eller karakteristisk for den foreliggende Bog. Den er ellers helt igennem anbefalelsesværdig.

Hans Cl. Nybølle.

Rich. von Mises: PROBABILITY, STATISTICS AND TRUTH. William Hodge & Co., lim. London 1939. 323 S.

Denne Bog er 2. Udgave af Forf.'s i sin Tid meget omtalte og diskuterede »Wahrscheinlichkeit, Statistik und Wahrheit« (Wien 1928); naar denne engelske Udgave er blevet ikke saa lidt større, beror det paa den betydelige Interesse, som Spørgsmaalene om Sandsynlighedsbegrebet og om Muligheden og Betydningen af Sandsynlighedsregningens Anvendelse i Statistiken og dermed om den statistisk indstillede Erkendemaades Forhold til det klassiske Objektivitetsideal (»Sandheden«) har faaet i Tiden siden Tiden omkring Krigens Afslutning, dels ved v. Mises egne originale Arbejder, dels ved den fra hans Haand her foreliggende populære Fremstilling, men maaske i Virkeligheden mest ved hele den Omvæltning, som moderne Naturvidenskabs Udvikling siden Maxwell's Dage omsider har medført i den Maade, paa hvilken Menneskene opfatter og taler om erkendelsesmæssige Spørgsmaal, specielt den Krise, hvori den for ældre Generationer ubrydelige »Aarsagslov« er kommet ud i.

Det er ganske interessant at bemærke, at hele denne Revolution fører sine Ahner tilbage til hin berømmelige og i Virkeligheden aldrig — ikke engang nu til Dags — afsluttede Strid mellem Dyrkerne af »Statistiken« i dens allerførste Former (Læren om »Statsmærkværdighederne«) og »Tabelslaverne«; var de sidste noget vel glubske i Kravene paa den Respekt, der dengang efter deres Mening maatte vises »Tallenes Tale«, kan man,